

Porin kaupungin rakennusvalvonta
rakennusvalvonta@pori.fi

Viite Lausuntopyyntöne 22.8.2023

Aihe Pori, Valajankatu 4 (609-8-12-96), Porin Kristillisen koulu uudisrakennus

Satakunnan Museolta on pyydetty lausuntoa koskien Porin Kristillisen koulun uudisrakennusta. Koulun kiinteistö sijoittuu valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön *Porin teollisuusmaisema* (RKY 2009). Kiinteistö kuuluu lisäksi maakunnallisesti merkittävään (Satakunnan rakennusperintö 2005) korttelikonaisuuteen ja rajautuu Porin kansalliseen kaupunkipuistoon. Eteläpuolella noin 150 metrin päässä sijaitseva Kokemäenjoki on osoitettu valtakunnallisesti merkittäväksi maisema-alueeksi (VAMA 2021). Historiallisesti kiinteistö liittyy pohjoisrannan teollisuuteen ja ympäristössä on sijainnut aikanaan teollisuustyöväestön asuntoja. Kiinteistöllä sijaitisi aikaisemmin vuonna 1922 valmistunut tehdastyöläisten asuinrakennus, joka purettiin huonokuntoisena vuonna 2023. Nykyisin kristillisen koulun käytössä olevat muut rakennukset ovat valmistuneet 1900-luvun alussa sekä alkuvuosikymmeninä.

Edellä mainitut arvoalueet on osoitettu myös Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2, jossa niihin liittyy yhteinen suunnittelumääräys: *Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon alueen kokonaisuus, erityispiirteet ja ominaisluonne siten, että edistetään niihin liittyvien arvojen säilymistä ja kehittämistä mukaan lukien avoimet viljelyalueet. Kaikista aluetta tai kohdetta koskevista suunnitelmista ja hankkeista, jotka oleellisesti muuttavat vallitsevia olosuhteita, tulee museoviranomaiselle varata mahdollisuus lausunnon antamiseen. Kohteen ja siihen olennaisesti kuuluvan lähiympäristön suunnittelussa on otettava huomioon kohteen kulttuuri-, maisema-, luonto- ja ympäristöarvot sekä huolehdittava, ettei toimenpiteillä ja hankkeilla vaaranneta tai heikennetä edellä mainittujen arvojen säilymistä.*

Porin kantakaupungin yleiskaavassa (2007) kiinteistö sijoittuu RKY-alueetta osoittavaan arvoalueerajaukseen s-1 *Alue, jonka rakennus- ja kulttuurihistorialliset arvot tulee säilyttää kaupunkikuvassa*. Asemakaavassa (1993) kiinteistö on osoitettu merkinnällä ALY-1/s: Asuin-, liike- ja toimistorakennusten korttelialue. *Alue, jolla ympäristö säilytetään.*

Uudisrakennushanke on ollut suunnitteilla jo pitkään ja sen vaiheet ovat olleet moninaiset. Satakunnan Museo on neuvotellut hankkeesta vuosina 2021–2023 hakijan sekä alussa myös uudisrakennuksen toimittajan kanssa. Satakunnan Museon edustaja on kommentoinut uudisrakennushankkeen suunnitelmia aikaisemmin myös Porin kaupunkikuvatoimikunnan kokouksissa. Koska rakennuspaikka sijaitsee erittäin näkyvällä paikalla valtakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä, on museo myös alusta alkaen korostanut suunnittelutyön haastavuutta. Museo on myös tähdentänyt suunnittelun laadun sekä yksityiskohtien merkitystä. Tämän vuoksi vastaavissa valtakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristöissä on pidetty edellytyksenä, että hankkeen pääsuunnittelijana toimii arkkitehti.

Museo on todennut hakijalle jo tammikuussa 2021, että uudisrakennuksen ei tarvitse näyttää vanhalta, historialliselta rakennukselta, mutta sen tulee sopeutua arkkitehtuuriltaan ympäristöönsä. Paikalle tulevan uudisrakennuksen tulee edustaa selkeää 2020-luvun koulurakentamista sovitettuna valtakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön ominaispiirteisiin. Museo on antanut sekä hakijalle että toimittajalle esimerkkejä modernin puuarkkitehtuurin ratkaisuisista, joita on toteutettu arvokkaassa historiallisessa puukaupunkiympäristössä.

Museo on myös tähdentänyt, että koska rakennuspaikka sijoittuu arvoiltaan moninaiseen kulttuuriympäristöön, tulee uudisrakennus suunnitella huolellisesti paikkaansa. Rakennus tulee sijoittumaan myös aivan kadun varteen, jolloin mittasuhteet ja yksityiskohdat nousevat erityisen merkittävään asemaan. Huomiota tulee kiinnittää ikkunoiden mittasuhteisiin, materiaaliin ja niiden asennukseen suhteessa seinäpintaan, laudoituksen ja listoituksen mittasuhteisiin, yksityiskohtiin sekä laatuun.

Maaliskuussa 2021 museolle toimitettiin uudisrakennuksesta Arkkitehtitoimisto Tuomela Ky:n 5.3.2021 laatimat suunnitelmaluonnokset, jotka olivat lähtökohtaisesti toteutettu museon esittämien toiveiden mukaisesti. Museo on tässä yhteydessä myös hakijalle todennut, että hanketta voidaan viedä eteenpäin näillä luonnoksilla.

Tämän jälkeen rakennus on päätetty kustannussyistä toteuttaa runkomalliltaan lyhyempänä. Alkuperäinen, viimeksi keväällä 2021 esillä ollut vinkkelin mallinen runkomalli on tarkoitus toteuttaa mahdollisesti vaiheittain. Pienempään runkomalliin liittyvät suunnitelmat olivat nähtävillä myöhemmin kaupunkikuvatoimikunnan kokouksessa. Sen sijaan, että 5.3.2021 päivättyjä suunnitelmia olisi muokattu uuteen runkomalliin, laadittiin rakennuksesta täysin uudet, myös yksityiskohtiltaan ja mittasuhteiltaan sekä suunnittelun laadulta edellisestä täysin poikkeavat

piirustukset. Tässä yhteydessä museo esitti kaupunkikuvatoimikunnan kokouksessa, että 5.3.2021 laaditut suunnitelmat tulisivat olla edelleen suunnittelun lähtökohdana. Viimeisimmät, nyt lausuttavana olevat suunnitelmat on päivätty 4.7.2023 ja ne poikkeavat jälleen yksityiskohdiltaan aikaisemmista suunnitelmista.

Satakunnan Museon kannanotto

Pitkään käynnissä olleen ja vaiheiltaa moninaisen hankkeen kommentointia ja ohjausta on vaikeuttanut etenkin se, että suunnitelmat, suunnittelija sekä suunnittelun laatu on muuttunut jokaisella kerralla, vaikka uudisrakennuksen toimittaja on pysynyt samana. Näin ollen hanke ei ole käytännössä edennyt suunnittelun osalta, mitä Satakunnan Museo pitää erittäin valitettavana. Suunnitelmat ovat olleet myös varsin yleisluontoisia ja suuntaa antavia yksityiskohtien suhteen. Puutteellinen suunnittelutyö on osaltaan aiheuttanut jo valmiiksi kireään aikatauluun haastetta. Satakunnan Museo haluaa huomauttaa, että kiinteistö sijoittuu arvoiltaan erittäin moninaiseen ympäristöön, johon liittyy tulevaisuudessa myös runsaasti kehitystyötä. Hankkeella tulee olemaan kaupunkikuvallista vaikutusta vähintäänkin kymmeniksi vuosiksi eteenpäin, mikä korostaa erityisen huolellisen ja yksityiskohtaisen suunnittelun tarvetta.

Nyt lausuttavana olevat suunnitelmat ovat huomattava parannus kaupunkikuvatoimikunnan kokouksessa esillä olleeseen edelliseen versioon, mutta niissä ei ole kuitenkaan huomioitu 5.3.2021 päivättyjä hyväksi lähtökohdaksi todettuja suunnitelmia. Esillä olevissa suunnitelmissa on lähdetty yksityiskohdissa tavoittelemaan historiallisen puurakennuksen ulkoilmettä, joka ei ole lähtökohteisesti toivottavaa ja ristiriidassa museon aikaisempien kantojen kanssa. Rakennuksen vuoraukseksi on esitetty pysty peiterimalaudoitus sekä vaakalaudoitus räystäslinjaan sekä päätykolmioihin. Vaakalaudoituksella on haettu rytmitystä julkisivuun, mutta nykyisellä korkeudella se antaa varsinkin päädyille hyvin raskaan ilmeen. Suunnitelmissa ei ole esitetty käytettävän vuorauksen tai rimoituksen leveyttä, ikkunoiden materiaalia sekä muita merkityksellisiä yksityiskohtia. Hakija on jälkikäteen ilmoittanut, että alaosassa laudoitus on tarkoitus toteuttaa kooltaan 28x170 pystyraudalla, jonka päälle tulee 23x58 rimoitus. Tasakerrasta ylöspäin vuoraus toteutetaan vaaka hirsipaneelilla 28x170. Lisäksi hakija on ilmoittanut, että ikkunat tullaan energiatehokkuuden vuoksi sijoittamaan hirsien tasolle, jolloin ikkunat jäävät noin 96 mm seinäpinnan sisäpuolelle.

Satakunnan Museo katsoo, että esitetty maaseudun rakentamistyyliä muistuttava leveä pystyrimaludoitus ja hirsipanelointi eivät sovi kaupunkirakentamiseen tai ympäristön muun rakennuskannan tyyliin. Verhouksessa voi käyttää modernejakin

elementtejä, mutta tärkeintä on detaljien huolellinen suunnittelu ja laadukas toteutus. Ulkoverhous tulee toteuttaa höyläpintaisesta puutavarasta.

Ikkunat tulee asentaa mahdollisimman lähelle ulkopuolista seinäpinnan tasoa, enimmillään noin 70 mm syvyyteen. Suunnitelmissa ullakon päätyikkunat on esitetty samankokoisiksi kuin muut ikkunat. Koska ullakolle ei tule käyttötilaa, olisi luontevinta toteuttaa ne muita ikkunoita hieman pienempinä.

Vesikate tulee toteuttaa aitona saumapeltikatteena jalkarännein varustettuna.

Satakunnan Museo esittää kantanaan, että hanketta tulisi viedä eteenpäin 5.3.2021 päivätyjen suunnitelmien (Arkkitehtitoimisto Tuomela Ky) pohjalta, mutta nykyistä tarvetta vastaavalla runkokoolla huomioiden edellä esitetyt vuorausta, ikkunoita, vesikatetta koskevat reunaehdot. Arkkitehtitoimisto Tuomela Ky:n suunnitelmissa esitetyt pystyvuoraus sekä pystyjaolliset kaksiruutuiset ikkunat yksinkertaisella vuorilaudoituksella sekä niiden päällä olevat rytmittävät haukanikkunat antavat julkisivulle rauhallisen ja melko kevyen, mutta kuitenkin selkeän modernin ilmeen. Yksityiskohdat sekä niiden mittakaava sopii myös ympäröivään rakennuskantaan. Nykyistä tarvetta vastaavassa runkokoossa päätyjen umpinaista ilmettä voi keventää esimerkiksi pienemmällä ikkunalla päätykolmiossa.

Satakunnan Museo toivoo saavansa nähtäväksi hankkeen lopulliset suunnitelmat, joissa on huomioitu kattavasti myös yksityiskohdat, kuten ikkunoissa ja ikkunoiden vuorilaudoissa käytetty malli ja materiaali, ikkunoiden sijoittuminen suhteessa seinäpintaan, vuorauksen ja rimoituksen laatu sekä leveydet sekä rakennuksen värit. Lisäksi suunnitelmissa tulisi olla havainnekuvat, miten uudisrakennus asettuu ympäristöönsä.

Satakunnan Museo

Museonjohtaja Johanna Jakomaa

Tutkija Olli Joukio

Korjausrakentamisen asiantuntija Kalle Virtanen

Tiedoksi

Porin Kristillinen koulu/Miikka Lindroos, Jussi Tarri
Varsinais-Suomen ELY-keskus/kirjaamo, Päivi Valkama, Kirsti Virkki
Museovirasto/kirjaamo

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti Porin kaupungin asianhallintajärjestelmässä